

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **Ing. Petr Kubík**, IČO: 178 21 690, bytem Nedvězí 47, okr. Svitavy, zast. Mgr. Radkem Jilgem, advokátem, se sídlem Ladova 2044/3, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo zemědělství**, se sídlem Těšnov 65/17, Praha 1, za účasti osoby zúčastněné na řízení: Bc. E. D., o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 7. 2023, č. j. MZE-39255/2023-12126, o vyloučení soudce Městského soudu v Praze JUDr. PhDr. Štěpána Výborného, Ph.D., ve věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 14 A 128/2023,

t a k t o :

Soudce Městského soudu v Praze JUDr. PhDr. Štěpán Výborný, Ph.D. **je vyloučen** z projednávání a rozhodnutí věci vedené Městským soudem v Praze pod sp. zn. 14 A 128/2023.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce podal dne 9. 8. 2023 žalobu k Městskému soudu v Praze proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí žalovaného. Tím žalovaný zamítl pro nepřípustnost námitku žalobce proti oznámení Státního zemědělského intervenčního fondu ze dne 22. 5. 2023, č. j. SZIF/2023/046738, o provedení aktualizace evidence půdy podle uživatelských vztahů.

[2] Soudce JUDr. PhDr. Štěpán Výborný, Ph.D., který je předsedou senátu, kterému tato věc byla v souladu s rozvrhem práce přidělena, dne 31. 1. 2024 místopředsedovi Městského soudu v Praze oznámil skutečnosti, jež by dle jeho názoru mohly eventuálně představovat důvod pro jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí předmětné věci. Konkrétně uvedl, že jeho bratr, Mgr. Marek Výborný, je aktuálně ministrem zemědělství, a stojí tak v čele žalovaného. S bratrem ho pojí úzká rodinná vazba a pravidelně se s ním stýká. Subjektivně se necítí být podjatý, neboť žalobce osobně nezná a nemá žádnou osobní vazbu k žalovanému jako instituci. Uvedená skutečnost by nikterak neovlivnila jeho rozhodování a subjektivně by se nadále cítil být nestranným. Má však za to, že mohou být dány objektivní důvody pochybovat o jeho nepodjatosti ve věcech posuzovaných Ministerstvem zemědělství. Je si vědom, že objektivním pozorovatelem by mohla být jeho nestrannost zpochybněna.

[3] Místopředseda městského soudu důvody pro vyloučení předsedy senátu neshledal, a proto věc dle § 8 odst. 3 s. ř. s. předložil k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu. Zdůraznil, že jde o hraniční případ, na jehož posouzení mohou existovat různé názory. Nepochybuje, že poukazovaný rodinný vztah by nijak neovlivnil rozhodování soudce JUDr. Výborného a že by se nadále cítil nestranný. S ohledem na ustálenou judikaturu se domnívá, že samotná skutečnost, že v čele žalovaného správního orgánu stojí bratr předsedy senátu, ještě není sama o sobě způsobilá bez přistoupení dalších relevantních okolností založit legitimní objektivní pochybnosti o nestrannosti soudce. Na jedné straně poukazuje na to, že ministerstvo je monokratický orgán, na druhé straně akcentuje, že soudce, jakožto právní profesionál, musí být schopen oprostit se od nepatřičných vnějších vlivů na jeho rozhodovací činnost a méně intenzivní vlivy na svou činnost odfiltrovat. Skutečnost, že v předmětném řízení je přezkoumáváno rozhodnutí žalovaného, v jehož čele stojí bratr předsedy senátu, neshledává dostatečně intenzivní a kritickou okolností, jež by byla způsobilá zasáhnout do práva na zákonného soudce a vyloučit jej z rozhodování.

[4] Upozorňuje, že nejde o situaci, kdy by žaloba směřovala proti rozhodnutí o rozkladu vydaného přímo ministrem. Z obsahu spisu ani z veřejně dostupných informací nelze soudit, že by byly dány jakékoliv indicie o tom, že bratr předsedy senátu byl v předmětném případě do výkonu veřejné moci ve vztahu k žalobci, resp. osobě zúčastněné na řízení, zapojen, vyjma svého postavení vedoucího žalovaného ústředního správního úřadu. Ze spisu nevyplývá ani žádný poznatek, že by rozhodnutí žalovaného bylo s vedením ministerstva komunikováno či konzultováno. Na úrovni ministerstva rozhodoval ředitel odboru informačních a komunikačních technologií. Není mu známa ani žádná jiná objektivní skutečnost zakládající legitimní pochybnosti. Naopak má za to, že subjektivní vztah předsedy senátu k ministerstvu, jakožto účastníku řízení, nepřesahuje z důvodu rodinného poměru k vedoucímu tohoto ústředního správního úřadu kritickou úroveň zakládající u vnějšího nezaujatého pozorovatele objektivní pochybnosti o nestrannosti předsedy senátu. Zároveň však nepochybně, že vztah mezi bratry, kteří se nadto pravidelně a intenzivně stýkají, může být optikou vnějších pozorovatelů považován za velmi silnou motivaci určitého apriorně zaměřeného jednání. Přiklání se ke stanovisku, že samotný rodinný vztah k osobě stojící v čele žalovaného bez přistoupení dalších relevantních okolností nemůže vést k závěru o podjatosti předsedy senátu.

[5] Žalovaný ve vyjádření k podjatosti soudce JUDr. Výborného uvedl, že má za to, že v předmětném řízení jeho podjatost není dána. Pouhý rodinný vztah k osobě ve vedení žalovaného správního orgánu nepostačuje pro odnětí věci příslušnému soudci a přikázání soudci jinému. Mělo by být přihlédnuto k tomu, že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno ředitelem odboru informačních a komunikačních technologií. Vzhledem k rozsahu agendy žalovaného není v silách ministra zemědělství seznamovat se s každým jednotlivým případem.

[6] Podle § 8 odst. 1 zákona s. ř. s., *soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení.*

pokračování

Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v projednávané věci, nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

[7] Garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce, je jedním z pilířů práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen vskutku výjimečně a z opravdu závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (srov. např. usnesení NSS ze dne 29. 4. 2003, č. Nao 19/2003-16, či ze dne 13. 7. 2017, č. Nao 246/2017-46).

[8] Nestrannost soudce je především subjektivní psychologickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o nepodjatosti konkrétního soudce; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být. Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem o nepodjatosti soudce vedou. K vyloučení soudce může v zásadě dojít teprve tehdy, pokud je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, usnesení NSS ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003–16, a ze dne 22. 1. 2014, č. j. Nao 9/2014-31).

[9] Soudcův poměr k účastníkům či k jejich zástupcům může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, tj. vztahem přátelským (či naopak vzájemně nepřátelským), může jít také o vztah ekonomické závislosti (srov. usnesení NSS ze dne 25. 3. 2015, č. j. Nao 90/2015-17). Důvod podjatosti v těchto případech nastane i za situace, kdy se tento vztah navenek nijak neprojevuje (srov. usnesení NSS ze dne 29. 7. 2021, č. j. Nao 150/2021-40).

[10] Nejvyšší správní soud předně podotýká, že soudce JUDr. PhDr. Štěpán Výborný, Ph.D. postupoval v souvislosti s oznámením svého rodinného vztahu k osobě stojící v čele žalovaného příkladně a svůj vztah řádně a transparentně oznámil.

[11] Nejvyšší správní soud již dříve v usnesení ze dne 11. 6. 2010, č. j. Nao 46/2010-78, č. 2102/2010 Sb. NSS, posuzoval podjatost soudců ve vztahu k osobám, které za správní orgán jednájí před soudem. Konstatoval, že „*podjatost soudců ve vztahu ke správním orgánům je obecně nutno vykládat restriktivněji, než je tomu vůči ostatním účastníkům řízení. (...) Je dána jen tehdy, jestliže se tito soudci přímo či nepřímo podíleli na projednávání a rozhodování věci u tohoto správního orgánu, příp. existuje-li k osobě, která před soudem za správní orgán jedná, skutečně osobní vztah.*“

[12] V nyní projednávaném případě je situace odlišná, jelikož soudce JUDr. Výborný, Ph.D., dovozuje svou podjatost se zřetelem k jeho poměru k osobě, jež stojí v čele žalovaného správního orgánu. Po zvážení výše uvedených skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že podmínky pro vyloučení soudce Městského soudu v Praze JUDr. PhDr. Štěpána Výborného, Ph.D., z projednávání a rozhodování věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 14 A 128/2023 jsou dány.

[13] Nejvyšší správní soud shledal skutečnosti zakládající vztah soudce JUDr. PhDr. Štěpána Výborného, Ph.D., k účastníkovi, který by mohl vyvolávat pochybnosti o jeho nestrannosti, spočívající v jeho příbuzenském vztahu k osobě stojící v čele žalovaného. Ztotožňuje se s názorem místopředsedy Městského soudu v Praze, uvedeným v předkládací zprávě, že se jedná o případ hraniční, byť nakonec dospěl k odlišnému hodnocení otázky možných pochybností o nepojatosti JUDr. Výborného (viz dále). Jak již bylo uvedeno výše, soudce JUDr. Výborný je bratrem ministra zemědělství Mgr. Marka Výborného, jenž stojí v čele žalovaného. Z oznámení předsedy senátu o jeho možné podjatosti vyplývá, že s bratrem udržuje blízké rodinné vazby a pravidelně se stýkají. Jejich sourozenecký vztah lze tedy nepochybně označit za velmi blízký. Blízký rodinný vztah je však nutné hodnotit i s ohledem na další přístupující okolnosti, které mají vliv na posouzení možné podjatosti předsedy senátu. Tyto okolnosti zdejší soud spatřuje v uplatňování monokratického principu při výkonu státní správy ministerstvy. Nejvyšší správní soud nezpochybňuje, že se bratr předsedy senátu nemusel na napadeném rozhodnutí žalovaného vůbec podílet. Vychází přitom ze stanoviska místopředsedy městského soudu, který uvedl, že z obsahu spisu ani z veřejně dostupných informací nelze soudit, že by bratr předsedy senátu byl v předmětném případě do výkonu veřejné moci zapojen. Stejně tak ze spisu nevyplývá, že by rozhodnutí žalovaného bylo s vedením ministerstva komunikováno či konzultováno. Na úrovni ministerstva rozhodoval ředitel odboru informačních a komunikačních technologií. Je však třeba mít na paměti, že ministerstvo jakožto ústřední orgán státní správy je monokratickým orgánem v tom smyslu, že v jeho čele stojí ministr, který ministerstvo řídí, vykonává pravomoci v rozsahu působnosti ministerstva a odpovídá za jeho činnost. Ministr je na základě svého pověření řídit ministerstvo nadán pravomocí delegovat určité věci na vedoucí pracovníky ministerstva. Tím se však nezbujuje odpovědnosti za rozhodnutí učiněná na základě takové delegace. (Hendrych, D.; Kopecký, M. § 1 [Přímí vykonavatelé]. In: Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 80.) Z toho vyplývá, že ačkoliv bratr předsedy senátu nemusel být do rozhodování v předmětné věci zapojen (a dle spisu zřejmě nebyl), nelze jeho angažovanost *a priori* vyloučit a stále je to on, kdo v konečném důsledku za napadené rozhodnutí žalovaného odpovídá.

pokračování

[14] Nejvyšší správní soud si je s ohledem na svou judikaturu vědom, že pokud vztah soudce k dané věci, účastníkům či k jejich zástupcům nedosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat, je u osobnosti soudce třeba vycházet z premisy, že „*se jedná o profesionála, který dokáže oddělit svoje soukromé zájmy od rozhodovací činnosti, na které se podílí, a u něhož je vždy na prvním místě respektování profesní a osobní cti*“ (srov. usnesení NSS ze dne 11. 6. 2010, č. j. Nao 46/2010-78). Na straně druhé je však nutné zohlednit to, že otázka podjatosti nemusí být postavena zcela najisto, ale k jejímu konstatování postačí pochybnost o nepodjatosti soudce založená na objektivních skutečnostech konkrétního případu. Nejvyšší správní soud v případě předsedy senátu tyto relevantní objektivní skutečnosti, které vedou k možným pochybnostem o jeho nepodjatosti, shledal.

[15] Na základě výše uvedeného je třeba konstatovat, že vztah JUDr. Výborného k osobě stojící v čele žalovaného přesahuje kritickou míru, nad níž mohou vzniknout pochybnosti o jeho nepodjatosti. V posuzované věci je přezkoumáváno rozhodnutí ministerstva, v jehož čele stojí jediná osoba (bratr předsedy senátu), která odpovídá za úkony ministerstva, a se kterou pojí předsedu senátu blízký rodinný vztah. Za žalované ministerstvo je dále ministr oprávněn v soudním řízení jednat (§ 33 odst. 5 s. ř. s.). Tyto okolnosti mohou navenek budit pochybnosti o nestrannosti předsedy senátu. Nejvyšší správní soud však shledal, že v posuzovaném případě převážily okolnosti, které mohou u vnějšího nezaujatého pozorovatele vyvolávat legitimní objektivní pochybnosti o nepodjatosti soudce. V souvislosti s právě uvedeným závěrem o nezbytnosti zohlednění toho, jak se věci mohou jevit navenek, lze odkázat též na často citovaný aforismus lorda Hewarta z precedentního rozsudku anglického High Court of Justice *R v Sussex Justices, ex parte McCarthy*: „*Justice must not only be done, but must also be seen to be done*“ (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05).

[16] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů rozhodl o vyloučení soudce Městského soudu v Praze JUDr. PhDr. Štěpána Výborného, Ph.D. z projednávání a rozhodování věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 14 A 128/2023.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. března 2024

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu